

Shahid Bahonar
University of Kerman

Iranian E-Commerce Scientific
Association

Investigating the Factors of Improving Investment Security in Guilan Province

Yasser Rezaei Pitenoei^{✉*}

Seyed Reza Miraskari^{✉**}

Abstract

Objective: Economic development requires investment in various sectors and economic activities. Without investing in various projects, one cannot expect the expansion of employment, production and economic prosperity. Therefore, the main purpose of this study is to identify the components of improving investment security in Guilan province based on meta-analysis and ranking of identified components from the perspective of economic actors in this province. Investment security refers to conditions in which macroeconomic variables are stable or predictable, the rule of law is established and enforced, laws and regulations, decisions of officials and the executive procedures of the country are stable. And be implemented effectively, and if changes are needed in any of them, the changes will be notified to the stakeholders in advance. Also, information affecting economic activities should be transparently and equally available to all citizens, and judicial and law enforcement agencies should be equipped, safe and efficient so that any violation of citizens' property rights, or unauthorized use of other people's physical or intellectual property, for any No one, whether a natural or legal person, including the officials of the country, can afford it, and the lost citizens can return to the competent institutions in the shortest possible time to receive their lost property along with the relevant damages.

The importance of accurate and scientific knowledge and study of investment security in Guilan province for proper economic policy and the lack of a comprehensive study in this field, the need for this research and the number of indicators or factors affecting the improvement of investment security in the province more than obvious N. Therefore, the need for a comprehensive study on the security of investment in the province is the most important incentive for authors to conduct the present study. Therefore, in this study, an attempt has been made to identify the most important factors affecting investment security in Guilan province and prioritize these factors with the help of meta-analysis, and while analyzing them, practical suggestions for improving this index will be provided. In other words, the authors in this article have sought to answer the question, what are the most important factors affecting the improvement of investment security in Guilan province? The results of this study enable provincial policymakers and decision makers to act more favorably by focusing on the most important indicators affecting investment security; By improving the security of investment in

Journal of Development and Capital, Vol. 8, No. 1, pp. 189-211.

* **Corresponding Author**, Associate Professor of Accounting, University of Guilan, Rasht, Iran. **Email:** y.rezaeipitenoei@guilan.ac.ir

** Assistant Professor of Economics, University of Guilan, Rasht, Iran. **Email:** rmiraskari@guilan.ac.ir

Submitted: 22 May 2022 **Revised:** 27 July 2022 **Accepted:** 16 August 2022 **Published:** 22 August 2023

Publisher: Faculty of Management & Economics, Shahid Bahonar University of Kerman.

DOI: 10.22103/jdc.2022.19538.1250

©The Author(s).

Abstract

---

the province, the field of increasing investment, production and employment is provided and while controlling inflation caused by increased production, it will be possible to achieve maximum productivity and economic development of the province.

Method: The main purpose of this study is to identify the components of improving investment security in Guilan province based on meta-analysis and ranking of identified components from the perspective of economic actors in this province using the method of structural equations. The method of this research is hybrid because in the qualitative phase, the researchers sought to identify the components of improving investment security in Guilan province through Meta-synthesis and with the participation of 10 experts. In this section, more than 20 scientific researches were reviewed in line with the research subject and based on critical evaluation analysis, among the mentioned researches, 6 main factors and 39 components were identified. In the quantitative part, with the help of structural equations and with the participation of 75 economic activists in different economic sectors of Guilan province, it was selected through simple random sampling.

Results: According to economic activists, the factors affecting the improvement of investment security in Guilan province are, respectively: 1- Provincial components, 2- Desirable components from the perspective of conventional economy, 3- Economic inputs, 4- Jihadist approach and concern for national interests, 5- The role of governance in the economy and 6- Economic supervision. The results show that among the six main components affecting investment security, the provincial component factor is in the first priority. A review of the ranking of components affecting investment security shows that in order to achieve a reliable condition for investment, the performance of all elements of society and all public, private, public institutions, as well as all sectors of government and society must be desirable. And all these sections should act responsibly in line with their mission and complement each other in order to achieve the goal of the system.

Conclusion: Investment security is affected by national and provincial factors, but among the six main components affecting investment security, the provincial component is the first priority and shows that the contribution of provincial organizations and agencies in creating a safe investment environment is very decisive. Below are 10 provincial factors. "Prevalence of bribery in provincial offices" as an indicator of the following provincial components from the perspective of economic activists responding to the questionnaire has the first priority. Therefore, the efforts of provincial officials to reform administrative processes in order to reduce human factors and clarify the rules should be increased to see a more favorable environment for investment in Guilan province.

Keywords: *Investment Security, Provincial Components, Meta-synthesis Method, Structural Equation Model, Economic Activists.*

JEL Classification: C38, D92, H3.

Paper Type: *Research Paper.*

Citation: Rezaei Pitenoiei, Y., & Miraskari, S.R. (2023). Investigating the factors of improving investment security in guilan province. *Journal of Development and Capital*, 8(1), 189-211 [In Persian].

پنجمین علمین تہات اکنومکس ایران

مجله توسعه و سرمایه

شماره پانزدهم: ۲۰۰۸-۲۴۲۸ شماره کنفرانس: ۲۴۴۵-۲۴۶۶

Homepage: <https://jdc.uk.ac.ir>

دانشگاه شهید باهنر کرمان

بررسی عوامل بهبود امنیت سرمایه گذاری در استان گیلان

یاسر رضائی پیتنه نوئی*^(۱)

سید رضا میرعسکری**^(۱)

چکیده

هدف: توسعه اقتصادی نیازمند سرمایه‌گذاری در بخش‌ها و فعالیت‌های مختلف اقتصادی است. لذا هدف اصلی این پژوهش شناخت مؤلفه‌های بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان بر اساس تحلیل فراترکیب و رتبه‌بندی مؤلفه‌های شناسایی شده از دیدگاه فعالان اقتصادی در این استان با استفاده از روش معادلات ساختاری است.

روش: روش‌شناسی این پژوهش ترکیبی است؛ چراکه در فاز کیفی محققان از طریق فراترکیب و با مشارکت ۱۰ نفر خبره به دنبال شناسایی مؤلفه‌های بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان بودند. در بخش کمی به کمک معادلات ساختاری و با مشارکت ۷۵ نفر از فعالان اقتصادی در بخش‌های مختلف اقتصادی استان گیلان که از طریق نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده بودند، پژوهش به دنبال اولویت‌بندی این مؤلفه‌ها بود.

یافته‌ها: از نظر فعالان اقتصادی عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری استان گیلان به ترتیب عبارتند از: ۱- مؤلفه‌های استانی، ۲- مؤلفه‌های مطلوب از دیدگاه اقتصاد متعارف، ۳- نهاده‌های اقتصادی، ۴- رویکرد جهادی و اهتمام به منافع ملی، ۵- نقش حاکمیت در اقتصاد و ۶- نظارت اقتصادی.

نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش بیانگر آن است که اهتمام مسئولان استانی به اصلاح فرآیندها و سازوکارهای اداری در جهت کاهش عوامل انسانی و شفاف کردن ضابطه‌ها و مقررات باید بیشتر شود تا شاهد فضایی مطلوب‌تر برای سرمایه‌گذاری در استان گیلان باشیم.

واژه‌های کلیدی: امنیت سرمایه‌گذاری، مؤلفه‌های استانی، روش فراترکیب، مدل معادلات ساختاری، فعالان اقتصادی.

طبقه‌بندی JEL: H3, D92, C38

نوع مقاله: پژوهشی.

استناد: رضائی پیتنه نوئی، یاسر و میرعسکری، سید رضا (۱۴۰۲). بررسی عوامل بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان. مجله توسعه و سرمایه، ۸(۱)، ۲۱۱-۱۸۹.

مجله توسعه و سرمایه، دوره هشتم، ش ۱، صص. ۲۱۱-۱۸۹.

* نویسنده مسئول، دانشیار گروه حسابداری، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. **رایانامه:** y.rezaeipitenoei@guilan.ac.ir

** استادیار گروه اقتصاد، دانشگاه گیلان، رشت، ایران. **رایانامه:** rmiraskari@guilan.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۳/۱ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۵/۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۵/۲۵ تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۲/۵/۳۱

ناشر: دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه شهید باهنر کرمان.

DOI: 10.22103/jdc.2022.19538.1250

©The Author(s).

مقدمه

دارنده سرمایه هنگام اخذ تصمیم برای سرمایه‌گذاری به دو اطمینان نیاز دارد. نخست اطمینان از سودآوری قابل قبول پروژه‌ای که به وسیله سرمایه او تأمین مالی می‌شود و دوم اطمینان از عدم تعرض اقتصادی، سیاسی، نظامی، حقوقی، فرهنگی و... به سرمایه او که اکنون به صورت ساختمان، ماشین‌آلات و ... درآمده است (کاظمی و همکاران، ۱۳۹۲). امنیت سرمایه‌گذاری، شرایطی است که در آن، متغیرهای اقتصاد کلان باثبات یا قابل پیش‌بینی باشد، حاکمیت قانون برقرار باشد و اعمال شود، قوانین و مقررات، تصمیم‌های مسئولان و رویه‌های اجرایی کشور، باثبات باشند و به طور مؤثری اجرا شوند و در صورت ضرورت تغییر در هر یک از آنها، تغییرات قبلاً به اطلاع ذی‌نفعان برسد. همچنین اطلاعات مؤثر بر فعالیت‌های اقتصادی به طور شفاف و برابر در دسترس همه شهروندان باشد و نهادهای قضایی و انتظامی چنان مجهز، سالم و کارآمد باشند که هر گونه نقض حقوق مالکیت شهروندان، یا استفاده بدون اجازه از دارایی فیزیکی یا معنوی دیگران، برای هیچ کس اعم از شخص حقیقی و حقوقی از جمله مسئولان کشور، مقرون‌به‌صرفه نباشد و شهروندان مالباخته بتوانند با مراجعه به نهادهای ذی‌صلاح در کم‌ترین زمان، مال از دست‌رفته خود را به همراه خسارت مربوطه، دریافت کنند.

با وجود اینکه امروزه ارتقای امنیت سرمایه‌گذاری و ارتباط و تأثیر مستقیم و غیرمستقیم آن بر اشتغال و رشد اقتصادی ثابت شده است، در کشور ما به این موضوع اهمیت مناسب داده نمی‌شود و حتی داده‌ها و اطلاعات روشنی درباره میزان و پراکندگی امنیت سرمایه‌گذاری و کمیّت و کیفیت تعدی به حقوق مالکیت فعالان اقتصادی و کیفیت تضمین حقوق مالکیت آن‌ها نیز وجود ندارد. در فقدان گزارش‌های منظم و سنجش‌های مستمر از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری، مسئولان اجرایی به خود حق می‌دهند به تعهداتشان در قرارداد با فعالان اقتصادی پایبند نباشند، مقررات و رویه‌های اجرایی را به طور غافلگیرکننده‌ای تغییر دهند، مصوبه‌هایی با ضمانت اجرایی اندک تصویب کنند و وعده دهند، در برابر مطالبات فراقانونی مأموران تحت امرشان از فعالان اقتصادی واکنش جدی و بازدارنده نشان ندهند و در پاسخگویی و شفاف‌سازی حقوق فعالان اقتصادی تعلل کنند. با درجه پایین امنیت سرمایه‌گذاری در ایران، سرمایه‌گذاران تا حد زیادی برای فعالیت اقتصادی بی‌انگیزه خواهند شد و اهداف اصلی اقتصاد کلان یعنی رشد اقتصادی و اشتغال نیز به میزان تعیین شده در قوانین برنامه توسعه محقق نخواهد شد. برخی از اجزای امنیت سرمایه‌گذاری مانند تضمین حقوق مالکیت، آن‌قدر اهمیت دارد که برخی از اقتصاددانان، آن را زیربنا و عامل اصلی رشد اقتصادی در غرب می‌دانند و معتقدند حقوق مالکیت (به‌عنوان جزئی از امنیت سرمایه‌گذاری) در فرآیند موفقیت اقتصادی غرب آن‌قدر اهمیت دارد که صاحب‌نظران معتقدند غرب زمانی از مرز رسیدن به سرمایه‌داری موفق عبور کرد که قوانین رسمی و گسترده مالکیت را تدوین کرد و فرآیند تبدیل مالکیت به سرمایه را آغاز کرد (دستو، ۱۳۸۶). به همین واسطه مدیریت موفق اقتصاد کلان مستلزم توانمندسازی بخش خصوصی از طریق کاستن از هزینه‌ها و ریسک‌های عاملان خصوصی و بهبود امنیت سرمایه‌گذاری است. با توجه به اهمیت امنیت سرمایه‌گذاری و رابطه آن با روند توسعه استان‌ها، به نظر می‌رسد توجه به این مقوله می‌تواند یکی از استراتژی‌های کلیدی در مدیریت اقتصادی استان‌ها به حساب آید.

استان گیلان از کوچک‌ترین استان‌های کشور محسوب می‌شود. سالنامه آماری منتشر شده توسط مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که سهم تولید ناخالص داخلی استان گیلان از کشور در سال ۱۳۹۸ به ۲/۲ درصد کاهش یافته است. در حالی که

سهم جمعیت استان گیلان از کشور ۳/۲ درصد است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۸). توجه به این آمارها نشان می‌دهد که ۱- سهم تولید ناخالص داخلی استان گیلان از کشور از سهم جمعیت استان از کشور کمتر است. ۲- سهم تولید استان در هر یک از بخش‌های «کشاورزی»، «صنعت، معدن، ساختمان و انرژی» و «خدمات» از کشور نیز از سهم جمعیت استان از کشور کمتر است. ۳- بین بخش‌های سه‌گانه اقتصادی بخش «صنعت، معدن، ساختمان و انرژی» سهم کمتری از تولید بخش مربوطه کشور دارد. بنابراین سهم تولید استان گیلان از کشور چه به‌طور کلی و چه در بخش‌های سه‌گانه اقتصادی متناسب با ظرفیت استان گیلان نیست و کمترین سهم از تولید کشور مربوط به بخش «صنعت، معدن، ساختمان و انرژی» است.

طبق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس که برای فصول زمستان ۱۳۹۶ تا بهار ۱۴۰۰ وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری استان‌ها و شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری را اندازه‌گیری کرده است شاخص امنیت سرمایه‌گذاری استان گیلان در همه چهارده فصل موردبررسی از متوسط کشور پایین‌تر بوده است. بر اساس همین گزارش در بهار ۱۴۰۰، استان گیلان نوزدهمین استان از منظر شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در بین استان‌های کشور بوده است. سرمایه‌گذاری در هر استان تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل کلان کشور و عوامل خاص استان است (بزاززاده و همکاران، ۱۳۹۳)، بسیاری از دافعه‌ها یا عدم جاذبه‌های سرمایه‌گذاری که در سطح کلان وجود دارند از جمله عدم امنیت کافی، بلا تکلیفی و تردید، ابهام، بی‌ثباتی و عدم رعایت قوانین سرمایه‌گذاری و سایر قوانین و ترغیب و تشویق سرمایه‌گذاران و نیز رفتار دلسردکننده با سرمایه‌گذاران فعلی و عدم حمایت واقعی از آن‌ها، باعث شده‌اند استان گیلان در سرمایه‌گذاری و جلب سرمایه‌های داخلی و خارجی درگیر نوعی استراتژی نیمه فعال باشد.

اهمیت شناخت و بررسی دقیق و علمی امنیت سرمایه‌گذاری استان گیلان جهت سیاست‌گذاری صحیح اقتصادی و نیز عدم وجود مطالعه جامع در این زمینه، ضرورت انجام این پژوهش و احصاء شاخص‌ها یا عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری استان را بیش‌ازپیش آشکار می‌نماید. لذا، لزوم انجام تحقیقی جامع در زمینه امنیت سرمایه‌گذاری استان مهم‌ترین مشوق نویسندگان برای انجام پژوهش حاضر شده است. بنابراین در این پژوهش تلاش شده است تا به کمک تحلیل فراترکیب به شناسایی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان و اولویت‌بندی این عوامل پرداخته شود و ضمن تجزیه و تحلیل آن‌ها، پیشنهادهای کاربردی در زمینه بهبود این شاخص ارائه شود. به عبارت دیگر نویسندگان در این مقاله به دنبال پاسخگویی به این سؤال بوده‌اند که مهم‌ترین عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان کدام است؟ در واقع وجه تمایز و نوآوری پژوهش حاضر آن است که به دنبال طراحی الگوی بومی تأمین امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان، تعیین مؤلفه‌های کلیدی و در نهایت اولویت‌بندی مؤلفه‌های شناسایی شده بومی در استان گیلان است. نتایج حاصل از این تحقیق، سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان استانی را قادر می‌سازد تا با تمرکز بر روی مهم‌ترین شاخص‌های تأثیرگذار بر امنیت سرمایه‌گذاری، به نحو مطلوب‌تری عمل نمایند؛ با بهبود امنیت سرمایه‌گذاری استان، زمینه افزایش سرمایه‌گذاری، تولید و اشتغال فراهم گردیده و ضمن مهار تورم ناشی از افزایش تولید، امکان دستیابی به حداکثر بهره‌وری و توسعه اقتصادی استان ممکن خواهد شد. لذا این پژوهش به دنبال پاسخگویی به سه سؤال است: ۱- عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان چیست؟ ۲- اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر بهبود امنیت

سرمایه‌گذاری چگونه است؟ و ۳- راهکارهای پیشنهادی برای بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان چیست؟ در ادامه مقاله پس از ارائه مبانی نظری تحقیق و پیشینه پژوهش، روش پژوهش بررسی شده است. سپس تجزیه و تحلیل داده‌ها ارائه شده و آخرین بخش مقاله حاوی نتایج و پیشنهادهای پژوهش است.

مبانی نظری

اهمیت سرمایه‌گذاری

یکی از برجسته‌ترین هدف‌های اقتصاد کلان، رشد و توسعه اقتصادی است. بر همین اساس، دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی هدفی است که همه دولت‌ها و برنامه‌ریزان اقتصادی در جهان بر آن تأکید دارند. از سویی، در همه نظریات و الگوهای رشد، سرمایه به عنوان موتور محرک و عامل نیرومند رشد و توسعه اقتصادی در نظر گرفته شده است. به عبارت ساده‌تر، تحقق یافتن هدف‌های کلان اقتصادی، در گرو فراهم آمدن سرمایه کافی به منظور تأمین مالی طرح‌های زیر بنایی است. کمبود سرمایه‌گذاری در مباحث اقتصادی، به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه‌نیافتگی مطرح شده است؛ به عبارت دیگر، رشد و توسعه اقتصادی بدون انباشت سرمایه امکان‌پذیر نخواهد بود، آن‌چنان‌که بسیاری از متفکران دلیل توسعه‌نیافتگی بسیاری از کشورها را کمبود درآمد و پس‌انداز و در نتیجه سرمایه‌گذاری ناکافی می‌دانند (آسیدو^۱، ۲۰۰۲؛ اسلام^۲، ۲۰۰۴). سرمایه می‌تواند به بخش تولید تحرک ببخشد و با افزایش تولید، موجب رشد تجارت، بهبود سطح زندگی مردم و رشد و توسعه اقتصادی شود (بن حبیب و اشپیگل^۳، ۲۰۰۰). بنابراین می‌توان گفت جبران عقب‌ماندگی و دستیابی به توسعه پایدار، نیازمند توسعه سرمایه‌گذاری برای بهره‌جویی از مزیت‌های نسبی و توانایی‌های بالقوه اقتصادی است.

در مباحث مالی عموماً افراد سرمایه‌گذار را ریسک‌گریز می‌دانند که منشأ این فرض مباحث روانشناسی و اقتصاد خرد است. بر اساس فرض فوق افراد در جایی سرمایه‌گذاری می‌نمایند، که بتوانند با کمترین ریسک بیشترین بازده را به دست آورند. بنابراین آن‌ها در بازارهای مختلف وارد شده و ریسک و بازده این بازارها را با یکدیگر مقایسه می‌نمایند و هر بازاری که بتواند بازده بیشتری نسبت به ریسک تحمیلی به سرمایه‌گذار بدهد، آن بازار دارای جذابیت بهتری خواهد بود. با توجه به مباحث مطرح شده و همچنین وضعیت کشور ما این نیاز به شدت احساس می‌شود که جهت رشد و توسعه اقتصادی، می‌بایست این امنیت در بازارهای که با توسعه بنیان‌های سرمایه‌گذاری گره خورده را افزایش داده و به فکر راه چاره بود. سرمایه‌گذاران به دنبال کسب سود بیشتر و مکانی امن برای سرمایه‌گذاری هستند. کسب و کار و سرمایه‌گذاری در هر کشور مستلزم فراهم بودن محیط نهادی مناسب و امنیت در آن کشور است. صاحبان سرمایه، سرمایه‌های خود را در کشوری به کار خواهند انداخت که علائم و نشانه‌های امنیت اقتصادی به‌خوبی در آن قابل مشاهده باشد. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان هر جامعه باید به‌طور مستمر وضعیت امنیت اقتصادی و سرمایه‌گذاری در آن جامعه را اندازه‌گیری و کنترل نمایند و بر اساس نتایج حاصل از این اندازه‌گیری‌ها، تمهیدات لازم را برای جذب سرمایه‌های خارجی و جلوگیری از فرار سرمایه‌های داخلی به عمل آورند.

¹ Asiedu

² Islam

³ Benhabib & Spiegel

امنیت سرمایه گذاری

همان‌طور که بیان شد سرمایه‌گذاران به هنگام اخذ تصمیمات سرمایه‌گذاری در بازارهای مختلف هم‌زمان به ریسک و بازده آن پروژه‌ها به‌عنوان یکی از عمده‌ترین عوامل سرمایه‌گذاری توجه خاص می‌نمایند. از طرف دیگر معیار تعیین و اندازه‌گیری رشد اقتصادی، رشد تولید ناخالص داخلی و محرک اصلی تولید، میزان سرمایه‌گذاری است. سرمایه‌گذاری به‌عنوان موتور رشد اقتصادی، در تمام کشورهای جهان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (آهنگری و سعادت‌مهر، ۱۳۸۷). عوامل گوناگونی بر فرآیند سرمایه‌گذاری و درنهایت بر رشد اقتصادی هر کشور تأثیرگذار هستند. اما آنچه در این میان مشخص است، آن است که منشأ سرمایه‌گذاری پس‌انداز است. پس‌انداز آن قسمت از درآمد افراد جامعه بوده که مصرف نمی‌گردد، افراد جامعه به این دلیل مصرف خود را به تأخیر می‌اندازند تا بتوانند در آینده میزان مطلوبیتی بیشتر و یا حداقل مطلوبیتی به میزان حال، از مصرف آینده به دست آورند. از دیدگاه اقتصادی اگر این مطلوبیت به خطر بیفتد، افراد جامعه به سرمایه‌گذاری روی نمی‌آورند. بنابراین سرمایه‌گذاری در هر کشور، اگرچه به پس‌انداز وابسته است اما تابع مجموعه‌ای از متغیرهای بیرونی است که امنیت سرمایه‌گذاری در زمره مهم‌ترین آن‌ها به شمار می‌آید.

امنیت کالایی عمومی است که برخوردار از آن همانند هر کالا مستلزم صرف هزینه است، باوجوداین، به دلیل زیان‌های ناشی از عدم امنیت که در نتیجه از دست دادن فرصت‌های جذب سرمایه متوجه اقتصادها می‌شود، کشورها معمولاً برای دستیابی به آن حداقل تا زمان دستیابی به سطحی معقول از امنیت اقتصادی، خود را درگیر تحلیل هزینه فایده نمی‌کنند (جعفری صمیمی و اختیاری، ۱۳۸۷). امنیت در همه جوامع و در همه ابعاد از اهمیت خاصی برخوردار است و به‌ویژه هنگامی که صحبت از سرمایه و سرمایه‌گذاری می‌شود، این موضوع از جایگاه منحصربه‌فردی برخوردار می‌گردد، چراکه افراد برای سرمایه‌گذاری از مصرف خود کم می‌کنند و به عبارتی از میزان مطلوبیتی که در زمان حال می‌توانستند به دست بیاورند، چشم‌پوشی نموده و آن را به تأخیر می‌اندازند. بنابراین آن‌ها انتظار دارند که نه تنها این میزان مطلوبیت حفظ شود بلکه افزایشی نیز به‌عنوان پاداش دریافت دارند.

امنیت سرمایه‌گذاری به وضعیتی گفته می‌شود که سرمایه‌گذار اطمینان داشته باشد که اصل سرمایه و سود او در مقابل عوامل برون‌زا و خارج از کنترل او ایمن باشد و از ارزش آن کاسته نشود. عوامل خارج از کنترل سرمایه‌گذار و مؤثر بر سودآوری و ارزش سرمایه‌گذار عبارتند از: سطح عمومی قیمت‌ها، عملکرد مدیریت دولتی، نظام پولی، ارزی، مالی، تجارت خارجی، مناطق آزاد، قوانین کار، تأمین اجتماعی و ... (رهبر و مظفری، ۱۳۸۶). کشور یا جامعه‌ای امنیت سرمایه‌گذاری دارد که در مجموع دارای ۶ ویژگی به شرح زیر باشد:

۱. مؤلفه‌های اقتصاد کلان و قوانین و مقررات آن باثبات باشند،
۲. تغییرات احتمالی مؤلفه‌های اقتصاد کلان و نیز قوانین، مقررات و رویه‌های اجرایی، شفاف و قابل پیش‌بینی باشد،
۳. اطلاعات موردنیاز فعالان اقتصادی آن شفاف و در دسترس همگان باشد،
۴. حقوق مالکیت به‌طور همه‌جانبه‌ای توسط مقررات و نهادهای قضایی و انتظامی تضمین شده باشد، به‌طوری‌که تجاوز به حقوق مادی و معنوی دیگران یا نقض آن‌ها، مقرون‌به‌صرفه نباشد،
۵. فساد مالی در روابط بخش عمومی و بخش خصوصی وجود نداشته باشد،

۶. فرهنگ وفای به عهد، صداقت و درستی رواج داشته باشد (مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۷).
در ایران امنیت سرمایه‌گذاری نیز به‌عنوان یکی از الزامات مهم تحقق خروج از رکود اقتصادی و ایجاد رشد اقتصادی شناخته شده است که بدون آن، تلاش‌های سیاسی برای برداشتن محدودیت‌های بین‌المللی بر اقتصاد ایران، بی‌فایده خواهد بود. در واقع می‌توان گفت آنچه سرمایه‌گذار داخلی را به ماندن و سرمایه‌گذاری بیشتر ترغیب می‌کند و موجب جذب سرمایه‌گذار خارجی می‌شود، تأمین امنیت سرمایه‌گذاری است که این مهم را به یکی از دغدغه‌های اصلی در نظام اقتصادی کشور تبدیل نموده است.

مروری بر تحقیقات انجام شده

منصور لکوریج و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان تأثیر متغیرهای نهادی و فرهنگی در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و رشد اقتصادی، دریافتند که شاخص‌های فرهنگی و عوامل نهادی مناسب در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و همچنین بهبود رشد اقتصادی نقش موثری دارد.

میر (۱۴۰۰) در بررسی وضعیت شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در استان تهران به این نتیجه رسید که وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری در بهار ۱۳۹۹ نسبت به زمستان ۱۳۹۸ بدتر شده است. همچنین بررسی‌های وی نشان می‌دهد که ثبات در متغیرهای اقتصاد کلان از جمله نرخ ارز و تورم و عملکرد دولت از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری هستند و تقریباً هم‌زمان با دوره‌هایی که بی‌ثباتی در متغیرهای کلان تشدید شده و دولت عملکرد ضعیف‌تری نسبت به قبل داشته است، کمیت شاخص یادشده افزایش یافته که این، به معنای بدتر شدن وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری است.

ریاضی (۱۳۹۹) در پژوهشی به این پرسش پاسخ داد که تأمین امنیت سرمایه‌گذاری با تأکید بر بُعد اقتصادی چیست؟ یافته‌های تحقیق در نهایت به ارائه الگوی بومی تأمین امنیت سرمایه‌گذاری در قالب بُعد اقتصادی که دارای پنج مؤلفه و ۲۱ شاخص یا گویه بود، منتج شد.

الوندی‌زاده و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی، تنگناها و اولویت‌های سرمایه‌گذاری در استان سیستان و بلوچستان را مورد شناسایی قرار دادند. نتایج نشان داد بخش‌های ماهیگیری، آموزش و مستغلات در اولویت سرمایه‌گذاری و بخش هتل و رستوران در آخرین رتبه سرمایه‌گذاری قرار دارند. دلیل عمده ضعیف بودن بخش هتل و رستوران در استان سیستان و بلوچستان، کم‌رنگ بودن فعالیت‌های توریستی و گردشگری به خاطر نبود امنیت در استان است. همچنین دسترسی به آب‌های آزاد و پیشینه طولانی مردم استان در زمینه ماهیگیری باعث شده است تا این بخش به‌عنوان یک بخش پیشرو در اقتصاد استان مطرح شود.

ممی‌پور و همکاران (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان بررسی و اولویت‌بندی عوامل جذب سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد انزلی، به این نتیجه رسیدند که توجه به عامل امکانات، سیاست‌گذاری مناسب، توجه و اجرای صحیح قوانین و مقررات، جذب عوامل اقتصادی و در نهایت توجه به عامل حمایتی باعث جذب هر چه بیشتر سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد تجاری-صنعتی انزلی می‌شود.

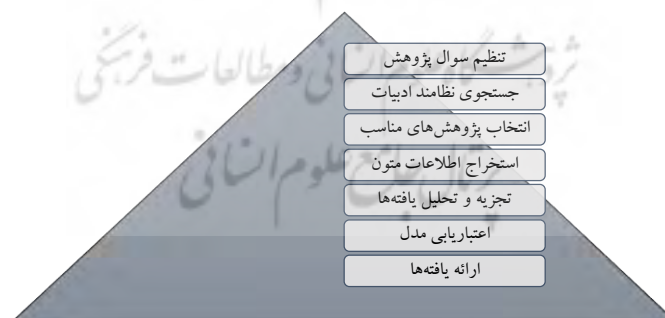

رهبر و مظفری (۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان موانع سرمایه‌گذاری و تأثیر آن بر رشد اقتصادی در ایران طی سال‌های ۶۳ تا ۸۴ به بررسی اثر امنیت سرمایه‌گذاری بر رشد اقتصادی در ایران پرداخته و از الگوی رشد اقتصادی استفاده نمودند. نتیجه تحقیق نشان از اثر مثبت و معناداری امنیت سرمایه‌گذاری بر رشد اقتصادی دارد.

حسین‌زاده بحرینی (۱۳۸۳) در پژوهشی با عنوان عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری در ایران، به دنبال بررسی عوامل ایجادکننده ناامنی در محیط سرمایه‌گذاری ایران، در ابتدا از دو شیوه به مطالعه میزان امنیت در یک اقتصاد پرداخته است: یکی رویکرد عینی به مقوله امنیت که به نهادهای امنیت‌ساز در کشور توجه کرده است. دوم رویکرد ذهنی است که میزان امنیت در یک کشور و عوامل امنیت‌زا و میزان اثرگذاری هر یک از عوامل مذکور بر ناامنی محیط کسب‌وکار را مدنظر قرار می‌دهد. در این رویکرد احساس امنیت از سوی سرمایه‌گذاران بسیار موضوعیت دارد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر نتیجه، جزء تحقیقات کاربردی است زیرا در فاز اول به دنبال شناسایی عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان از طریق فراترکیب است. فراترکیب مشابه فراتحلیل، برای یکپارچه‌سازی چندین مطالعه برای ایجاد یافته‌های جامع و تفسیری صورت می‌گیرد (بک، ۲۰۰۲)، در روش فراترکیب پژوهشگران به دنبال شناسایی عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان هستند. فراترکیب یافته‌های استخراج‌شده از مطالعات کیفی با موضوع مرتبط و مشابه را بررسی می‌کند. در نتیجه، نمونه موردنظر برای فراترکیب، از مطالعات کیفی منتخب و بر اساس ارتباط آن‌ها با سؤال پژوهش تشکیل می‌شود. فراترکیب در واقع شامل گام‌هایی برای رسیدن به مؤلفه‌ها و گزاره‌های است که شاید مهم‌ترین این گام‌ها، مراحل ۷ گانه سندلوسکی و باروسو (آندریل و همکاران، ۲۰۰۹) باشد که طیفی از شناخت ریشه اصلی مسئله در قالب تدوین سؤال پژوهش تا ارائه مدلی مشخص بر اساس شناسایی مؤلفه‌ها و گزاره‌ها از نتایج پژوهش‌های گذشته را در برمی‌گیرد.

نمودار ۱. مراحل تحلیل فراترکیب (منبع: اِروین و همکاران، ۲۰۱۱)

سپس محققان در بخش کمی از طریق معادلات ساختاری عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان را اولویت‌بندی کرده و راهکارهای لازم جهت بهبود امنیت سرمایه‌گذاری ارائه می‌شود. رویکرد پژوهشی این مطالعه به لحاظ منطق گردآوری داده‌ها از نوع استقراء- قیاسی است؛ بدین منظور، ابتدا با بررسی مبانی نظری تحقیق بر اساس فراتحلیل، عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان شناسایی و با توجه به معیار ضریب توافق مورد تأیید یا حذف قرار می‌گیرند و در نهایت در بخش کمی از طریق معادلات ساختاری و نرم‌افزار PLS، نتایج تبیین می‌شود.

¹ Beck

² Andrei et al

سؤالات پژوهش

سؤالات اصلی پژوهش حاضر به شرح زیر است:

- ۱- عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان چیست؟
- ۲- اولویت‌بندی عوامل مؤثر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان چگونه است؟
- ۳- راهکارهای پیشنهادی برای بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان چیست؟

جامعه آماری پژوهش

با توجه به هدف پژوهش، جامعه آماری به دو بخش کیفی و کمی تفکیک می‌شود. در بخش کیفی به دلیل استفاده از روش تحلیل فراترکیب جهت شناسایی عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان، این پژوهش از مشارکت ۱۰ از خبرگان دانشگاهی متخصص در حوزه سرمایه‌گذاری بهره‌جسته است. این افراد از طریق روش نمونه‌گیری همگن انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری، محقق نمونه‌های خود را باهدف کسب دانش عمیق، متمرکز و با جزئیات زیاد از بین کسانی که این پدیده را تجربه کرده‌اند و می‌توانند اطلاعات زیادی را در اختیار پژوهشگر بگذارند، انتخاب می‌شوند (رنجبر و همکاران، ۱۳۹۱). همچنین در این بخش از مقالات و کتاب‌هایی که در تارگه‌های همچون جهاد دانشگاهی (SID) در ایران؛ پایگاه نشریات کشور (مگیران) ایران؛ مرکز پژوهش‌های راهبردی مجلس و سایر منابع معتبر استفاده شد. جدول ۱ اطلاعات لازم را در این زمینه ارائه می‌دهد:

جدول ۱. آمار جمعیت‌شناسی بخش کیفی

ردیف	متغیر	ویژگی‌ها		بخش کیفی
		سطوح	فراوانی	
۱	جنسیت	زن	۱	۱۰٪
		مرد	۹	۹۰٪
		جمع	۱۰	۱۰۰٪
۲	سابقه شغلی	زیر ۱۲ سال	۲	۲۰٪
		۱۲-۱۴ سال	۵	۵۰٪
		بالاتر از ۱۴ سال	۳	۳۰٪
		جمع	۱۰	۱۰۰٪
۳	محل فعالیت	دانشگاه دولتی	۷	۷۰٪
		دانشگاه آزاد	۳	۳۰٪
		جمع	۱۰	۱۰۰٪
۴	سن	۳۰-۴۰	۶	۶۰٪
		۴۰-۵۰	۴	۴۰٪
		جمع	۱۰	۱۰۰٪

منبع: یافته‌های تحقیق

همان‌طور که در جدول ۱ مشخص است تعداد ۱ زن با فراوانی ۱۰٪ و ۹ مرد با فراوانی ۹۰٪ درصد در بخش کیفی مشارکت داشتند. تعداد مشارکت‌کنندگان از نظر سابقه شغلی در بازه ۱۲ تا ۱۴ سال دارای بیشترین فراوانی بود و شامل ۵۰٪ درصد بود، درحالی‌که بالاتر از ۱۴ سال ۳۰٪ درصد و زیر ۱۲ سال ۲۰٪ درصد مشارکت‌کننده داشته است. همچنین مشخص گردید، از مجموع ۱۰ نفر مشارکت‌کننده بخش کیفی تعداد ۷۰٪ درصد از اساتید دانشگاه دولتی بودند

و ۳۰٪ درصد از دانشگاه آزاد در این پژوهش مشارکت داشتند. سن مشارکت کنندگان نشان داد ۶۰٪ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال و ۴۰٪ درصد بین ۴۰ تا ۵۰ سال داشتند. در بخش کمی به منظور اولویت بندی عوامل مؤثر بهبود امنیت سرمایه گذاری در استان گیلان، از فعالان حوزه اقتصادی استان گیلان استفاده شد. براین اساس از روش نمونه گیری تصادفی ساده و فرمول کوکران به شرح زیر استفاده گردید:

$$n = \frac{N * Z_{\alpha}^2 * p(1 - p)}{(N - 1)d^2 + Z_{\alpha}^2 * p(1 - p)} \quad (1)$$

در رابطه فوق:

n = حجم نمونه

N = حجم جامعه موردنظر که ۱۹۰ نفر است.

Z_{α}^2 = مقدار نرمال استاندارد یعنی عدد ۱/۹۶

p = نسبت موفقیت که برابر است با ۰/۵

d = خطای برآوردی نمونه که برابر است با ۵ درصد.

با توجه به رابطه فوق، تعداد نمونه آماری ۱۲۷ نفر محاسبه شد. اما با توجه به احتمال عدم پاسخ دهی بعضی از پرسشنامه ها، تعداد ۱۳۰ پرسشنامه به طور تصادفی بین فعالان حوزه اقتصادی توزیع شد تا تعداد پرسشنامه موردنظر جمع آوری شود؛ سرانجام با پیگیری های متعدد، تعداد ۷۵ عدد پرسشنامه دریافت گردید و مبنای تحلیل آماری قرار گرفت. جدول ۲ اطلاعات لازم را در این زمینه ارائه می دهد:

جدول ۲. آمار جمعیت شناختی بخش کمی

ردیف	متغیر	ویژگی ها		بخش کمی
		سطوح	فراوانی	
۱	جنسیت	زن	۵	۷٪
		مرد	۷۰	۹۳٪
		جمع	۷۵	۱۰۰٪
۳	حوزه فعالیت	آرایشی دارویی و سلامت	۱۱	۱۵٪
		بسته بندی	۴	۵٪
		پرورش ماهی	۵	۷٪
		پوشاک	۵	۷٪
		گردشگری	۶	۸٪
		چای و کشاورزی و زیتون	۱۳	۱۷٪
		سرمایه گذاری	۷	۹٪
		صنایع چوبی	۴	۵٪
		مواد غذایی	۶	۸٪
		سایر	۱۴	۱۹٪
		جمع	۷۵	۱۰۰٪

منبع: یافته های تحقیق

همان‌طور که نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد حدود ۷ درصد مشارکت‌کنندگان زن و ۹۳ درصد مرد هستند. از نظر حوزه فعالیت نیز بیشترین درصد مشارکت‌کنندگان مربوط به حوزه چای، کشاورزی و زیتون بوده است. بخش سایر در جدول فوق شامل بخش‌های فناوری اطلاعات، فولاد، ماشین‌آلات و خودرو، املاک و مسکن است.

ابزار پژوهش

ابزار پژوهش در بخش کیفی شناسایی عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان از طریق فراترکیب با استفاده از ۷ مرحله یاد شده در روش تحقیق است و در بخش کمی پرسشنامه بر اساس شدت تأثیر، از تأثیر خیلی زیاد (۴ امتیاز)؛ تأثیر زیاد (۳ امتیاز)؛ تأثیر متوسط (۲ امتیاز)؛ تأثیر کم (۱ امتیاز)؛ بدون تأثیر (۰ امتیاز) سنجیده می‌شود.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های فراترکیب

بر اساس نظر **سندلوسکی و باروسو (۲۰۰۷)**، در پژوهش‌های فراترکیب کیفی، روایی توصیفی یعنی تشخیص تمامی گزارش‌های تحقیقات مرتبط با موضوع و شناسایی و توصیف اطلاعات هر کدام از گزارش‌های موجود در مطالعه روایی نظری در فراترکیب، در درجه اول به اعتبار روش‌هایی برمی‌گردد که برای ایجاد یکپارچگی نتایج در پیش گرفته شده است و در گام بعد به یکپارچگی خود نتایج یا به عبارتی تفسیر محقق از یافته‌های پژوهشگران پیشین می‌پردازد. برای روایی نظری، محققان سعی نمودند با فیش‌برداری از پژوهش‌هایی معتبر از منظر ارجاع مقالات، کیفیت شناسایی مؤلفه‌های مربوط به متغیر پژوهش را افزایش دهند. در گام اول تلاش گردید، با توجه به ماهیت پژوهش، سؤال‌ها تنظیم گردید و در گام دوم به منظور مرور ادبیات به شکل سامانمند، پیش از هر اقدام، باید محدوده جستجو بر اساس روش فراترکیب مشخص شود. برای این منظور، تلاش شده است، کتاب‌ها و همچنین مجموعه مقالات پایگاه‌های داده‌ها، مجلات، همایش‌ها و موتورهای جستجوی مختلف بررسی شود. بر اساس نتایج اولیه حاصل از جستجو، ۲۶ مقاله مرتبط با بهبود امنیت سرمایه‌گذاری شناسایی شد و برای انتخاب مطالعات مناسب بر اساس الگوریتم ارزیابی حیاتی، ابتدا محققان با فیش‌برداری از مقالات مشابه برحسب چکیده و محتوای آن‌ها، اولویت‌های لازم در مورد هر یک از مقالات و کتاب‌ها را مشخص نمودند، که در این رابطه مراحل پالایش منابع مورد استفاده به ترتیب زیر است:

جدول ۳. مراحل پالایش منابع مورد استفاده بر اساس روش ارزیابی حیاتی

مرحله	منابع جستجو شده	تعداد
مرحله ۱	تعداد منابع یافت شده	۲۰
	تعداد منابع رد شده به علت عنوان	(۶)
مرحله ۲	منابع غربال شده بر اساس عنوان	۱۴
	تعداد منابع رد شده از نظر چکیده	(۲)
مرحله ۳	منابع غربال شده بر اساس چکیده	۱۲
	تعداد منابع رد شده از نظر محتوا	(۳)
مرحله ۴	تعداد منابع نهایی	۹

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به جدول ۳، ۹ پژوهش به منظور شناسایی عوامل بهبود امنیت سرمایه‌گذاری انتخاب شدند که بر اساس روش ارزیابی حیاتی، این پژوهش وارد مرحله بعد می‌شود. در این روش از طریق ۱۰ معیار اهداف تحقیق، منطبق روش تحقیق،

طرح تحقیق، نمونه برداری، جمع آوری داده‌ها، انعکاس پذیری، دقت تجزیه و تحلیل، بیان تئوریک و شفاف یافته‌ها و ارزش تحقیق و به کمک ۱۰ نفر از اعضای پانل در بخش کیفی اقدام به تعیین مؤلفه‌های بهبود امنیت سرمایه گذاری می‌شود. این روش یک مقیاس ۵۰ امتیازی است که محقق بر اساس نظام امتیازبندی، هر مقاله‌ای را که پایین‌تر از امتیاز ۳۰ باشد را حذف می‌کند. این برنامه، شاخصی است که به پژوهشگر کمک می‌کند تا دقت، اعتبار و اهمیت مطالعه‌های کیفی پژوهش را مشخص کند. بنابراین، ابتدا می‌بایست تحقیقات مرتبط طبق جدول ۳ با استفاده از روش امتیازدهی بر مبنای جدول ۴ شناسایی و سپس مؤلفه‌های مربوط به بهبود امنیت سرمایه گذاری مشخص گردد.

جدول ۴. ارزیابی حیاتی تحقیقات مرتبط با بهبود امنیت سرمایه گذاری

مقاله‌ها	معیارهای ارزیابی انتقادی	اهداف تحقیق	مطلق روش تحقیق	طرح تحقیق	نمونه‌برداری	جمع آوری داده‌ها	انعکاس پذیری	ملاحظات اخلاقی	دقت تجزیه و تحلیل	بیان نظری و شفاف یافته‌ها	ارزش تحقیق	جمع
حسین زاده بحرینی (۱۳۸۳)	۴	۴	۴	۴	۳	۴	۴	۳	۴	۵	۴	۳۹
سعادت مهر (۱۳۹۰)	۴	۴	۳	۳	۲	۲	۳	۳	۳	۲	۲	۲۸
عابدینی و همکاران (۱۳۹۱)	۳	۲	۲	۲	۳	۲	۲	۴	۴	۴	۴	۳۱
فتحی (۱۳۹۲)	۴	۴	۳	۳	۲	۳	۴	۳	۴	۲	۴	۳۳
ممی پور و همکاران (۱۳۹۳)	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۳	۳	۳	۴	۳۷
معاونت پژوهش‌های اقتصادی، مطالعات اقتصادی (۱۳۹۷)	۴	۲	۳	۳	۵	۵	۳	۳	۴	۴	۳	۳۶
ریاضی (۱۳۹۹)	۳	۴	۳	۳	۳	۳	۳	۴	۴	۴	۴	۳۵
محمودی و امامی (۱۴۰۰)	۳	۳	۴	۳	۳	۲	۳	۴	۴	۴	۴	۳۳
تهرانی و سیاح (۱۴۰۰)	۴	۴	۳	۳	۴	۴	۳	۳	۴	۳	۴	۳۶

منبع: یافته‌های تحقیق

همان‌طور که مشاهده می‌شود، پژوهش سعادت مهر (۱۳۹۰) به دلیل اینکه امتیاز زیر ۳۰ را کسب نمود، از دور بررسی شناسایی مؤلفه‌های مربوط به امنیت سرمایه گذاری خارج شد. سپس در گام بعدی بر اساس پژوهش‌های تأیید شده، اقدام به استخراج اطلاعات در قالب مؤلفه‌های پژوهش می‌شود.

در گام بعدی به منظور کنترل کیفیت، روایی تحقیق آزمون می‌شود. در این بخش ابعاد مختلف یک ابزار از نظر رعایت دستور زبان، استفاده از کلمات مناسب، میزان تأثیر گذاری هر یک از مؤلفه‌ها و ... بر اساس نظر خبرگان تعیین می‌شود. شاید بتوان بهترین ابزار در این بخش را روایی محتوایی که اصطلاحاً به آن (CVR) گفته می‌شود معرفی نمود که بر این اساس از ۱۰ نفر از اعضای پانل خواسته شد، تا بر اساس سه معیار «غیر ضروری»، «مفید ولی ضرورتی ندارد» و «ضروری» گزاره‌ها را مورد ارزیابی قرار دهند. طبق تعیین تناسب تعداد ارزیابان و حداقل مقدار نسبت روایی محتوایی، لائوشه (۱۹۷۵) جدولی با اعداد ثابت تعیین نموده است که بر اساس تعداد ارزیابان، حداقل نسبت روایی محتوایی باید به دست آید تا گزاره مورد تأیید قرار گیرد. با توجه به اینکه ۱۰ نفر از مجموع مشارکت کنندگان در بخش کیفی برای سنجش روایی مشارکت داشتند، حداقل مقدار نسبت روایی محتوایی برای ۰/۶۲ تعیین شده است که در پژوهش حاضر تمامی گزاره بالاتر از معیار استاندارد تعیین شده (CVR) بودند و مورد تأیید قرار گرفتند.

جدول ۵. مؤلفه‌های تأیید شده بهبود امنیت سرمایه‌گذاری

مؤلفه‌های اصلی	معیارها
مؤلفه‌های مطلوب از دیدگاه اقتصاد معارف (Y1)	کارآمدی اقتصادی (نظام توزیع، قیمت‌گذاری، کیفیت نهادها، سازمان‌های اقتصادی) (Y11)
	آزادی اقتصادی (در فعالیت اقتصادی، تحرک نیروی انسانی، تعیین قیمت، اصل و سود سرمایه) (Y12)
	کارایی اقتصادی و عدم رانتی بودن اقتصاد (در بخش‌های اقتصادی و بازارهای اقتصادی) (Y13)
	رقابت‌پذیری - عدم تبعیض اقتصادی (Y14)
	شفافیت اقتصادی، ارائه اطلاعات، داده‌ها، گزارش‌ها و اطلاع‌رسانی (Y15)
	نقدشوندگی در اقتصاد (Y16)
	باز بودن اقتصاد (موانع تجاری، تعرفه‌ها، موانع قانونی) (Y17)
	ثبات قوانین و مقررات (Y18)
	روشن (واضح) بودن قوانین و مقررات ناظر بر کسب و کار (Y19)
تفکی حاکمیت در اقتصاد (Y2)	توانمندسازی بخش خصوصی (مردمی کردن اقتصاد، واگذاری بخش دولتی) (Y21)
	تعامل دولت و فعالان اقتصادی (Y22)
	نهادهای موازی و مسئولیت‌ناپذیر اقتصادی (Y23)
	دخالت و یا اختلالگری دولت (تعیین قیمت، تخصیص منابع، تسهیلات تکلیفی) (Y24)
نهادهای اقتصادی (Y3)	عمل مسئولان ملی به وعده‌های اقتصادی داده شده (Y25)
	توسعه علم و فناوری و نوآوری در کشور (Y31)
	وجود نیروی انسانی مطلوب (کارآمد، بهره‌ور، علمی، خلاق، نوآور) (Y32)
بنیادهای اقتصادی (Y4)	دسترسی آسان و کم‌هزینه به عوامل تولید (Y33)
	ثبات قیمت مواد اولیه (Y34)
	فساد اقتصادی (قاچاق، پول‌شویی، سلامت بازارهای اقتصادی، جرائم اقتصادی) (Y41)
بنابرابر اقتصادی (Y4)	نظام استاندارد شفاف و صریح و مشخص برای کالاهای تولیدی (Y42)
	وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار (Y43)
	استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی (Y44)
رویکرد جهادی و اهتمام به منافع ملی (Y5)	خوداتکایی و استقلال اقتصادی (Y51)
	میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار (Y52)
	وفای به عهد در اجرای قراردادهای توسط دولت و شرکت‌های دولتی (Y53)
	داشتن وجدان کاری نیروی انسانی (Y54)
	اولویت کالای ایرانی برای مردم (Y55)
	میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی (Y56)
مؤلفه‌های استانی (Y6)	مقاومت متغیرها و بازارها در برابر تکانه‌ها و شوک‌های خارجی (Y57)
	ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی (Y61)
	میزان اعتماد به دادگاه‌های استان برای احقاق به‌موقع و منصفانه حق در دعاوی تجاری (Y62)
	سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی استان (پلیس) در رسیدگی به شکایات فعالان اقتصادی (Y63)
	میزان تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی استان (Y64)
	دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان استان (Y65)
	میزان شیوع رشوه در ادارات استان (Y66)
اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات استان (Y67)	
عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده (Y68)	
احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی استان (Y69)	
میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری (Y610)	

مراحل انجام تحلیل عاملی بهبود امنیت سرمایه گذاری روایی و پایایی ابزار اندازه گیری

مفهوم روایی یا اعتبار، به این سوال پاسخ می دهد ابزار اندازه گیری تا چه حد خصیصه مورد نظر را می سنجد. در این پژوهش، روایی محتوا و روایی همگرایی پرسشنامه با استفاده از تحلیل عاملی مورد بررسی قرار می گیرد. بدین منظور از شاخص KMO و آزمون بارتلت استفاده می شود. براساس این دو آزمون، داده ها زمانی برای تحلیل عاملی مناسب هستند که شاخص KMO بیشتر از ۰/۶ و نزدیک به یک بوده و سطح معناداری آزمون بارتلت نیز کمتر از ۰/۰۵ باشد (داوری و رضا زاده، ۱۳۹۲). به عبارت دیگر با استفاده از آزمون بارتلت می توان از کفایت نمونه گیری اطمینان حاصل کرد. نتایج حاصل که در جدول ۶ نشان داده شده است، نشانگر مناسب بودن همبستگی های موجود بین داده ها برای تحلیل عاملی و کفایت نمونه گیری است.

جدول ۶. نتایج شاخص KMO و آزمون بارتلت

عامل	آزمون	نتایج
	ضریب کفایت نمونه گیری KMO	۰/۸۰۳
بهبود امنیت سرمایه گذاری	کای اسکوتر	۴۳۷۹/۷۶۰
	آزمون کرویت بارتلت	۷۴۱
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰

منبع: یافته های تحقیق

با توجه به عدد KMO (بزرگ تر از ۰/۷) و عدد معناداری آزمون بارتلت ($\text{sig} < 0/05$) می توان گفت داده ها برای اجرای تحلیل عاملی مناسب است و از شرایط مورد نیاز برخوردار است. جدول اشتراکات اولیه نیز نشان دهنده مناسب بودن تمامی سؤالات در فرآیند تحلیل عاملی است. جدول کل واریانس تبیین شده نیز نشان می دهد که این سؤالات ۶ عامل را تشکیل داده که این عامل ها در حدود ۷۵/۸۳۱٪ واریانس را تبیین و پوشش می دهند که نشان دهنده روایی مناسب سؤالات است. پایایی یا قابلیت اعتماد ابزار اندازه گیری، یکی دیگر از ویژگی های فنی ابزار اندازه گیری است. جهت بررسی پایایی پرسشنامه از دو آزمون آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی استفاده می شود. ضریب آلفای کمتر از ۰/۶۰ درصد معمولاً ضعیف تلقی می شود، دامنه ۷۰ درصد قابل قبول و بیش از ۸۰ درصد خوب محسوب می گردد. برای پایایی ترکیبی نیز فورنل و لاکر (۱۹۸۱) مقادیر بیشتر از ۰/۷ را پیشنهاد نموده اند.

توصیف متغیرهای پژوهش

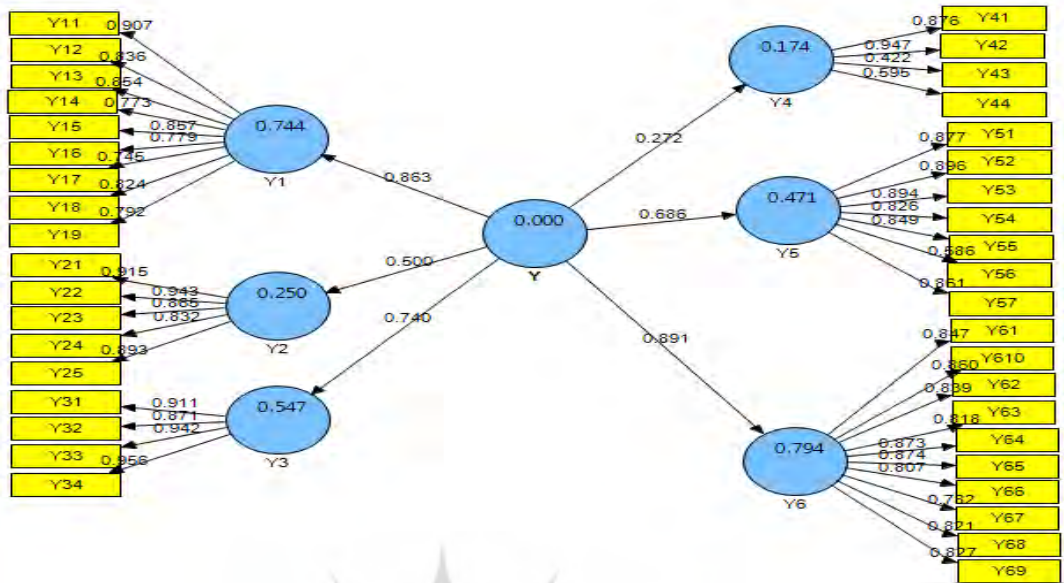
آمار توصیفی متغیرهای تحقیق از نظر شاخص های آماری به شرح جدول زیر است.

جدول ۷. آمار توصیفی عامل های تحقیق

عامل	مشاهده	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار	واریانس
مؤلفه های مطلوب از دیدگاه اقتصاد متعارف (Y1)	۷۵	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۶۴۱۴	۰/۹۵۶۰	۰/۹۱۴
نقش حاکمیت در اقتصاد (Y2)	۷۵	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۵۴۱۳	۱/۱۹۳۸	۱/۴۲۵
نهاد های اقتصادی (Y3)	۷۵	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۶۱۰۰	۱/۲۱۸۰	۱/۴۸۴
نظارت اقتصادی (Y4)	۷۵	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۸۴۶۶	۱/۰۴۷۷	۱/۰۹۸
رویکرد جهادی و اهتمام به منافع ملی (Y5)	۷۵	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۶۰۹۵	۰/۹۹۶۲	۰/۹۹۲
مؤلفه های استانی (Y6)	۷۵	۱/۰۰	۵/۰۰	۳/۵۰۱۳	۰/۹۴۵۷	۰/۸۹۴

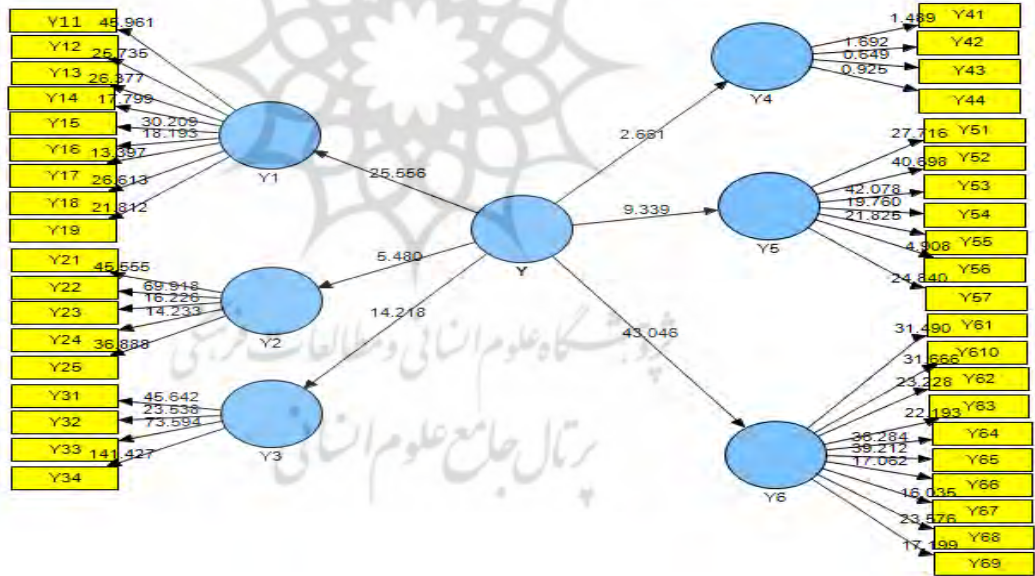
منبع: یافته های تحقیق

مدل ابعاد بهبود امنیت سرمایه‌گذاری

شکل ۱. مدل ابعاد بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در حالت استاندارد

منبع: یافته‌های تحقیق

شکل ۲. مدل ابعاد بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در حالت معناداری

منبع: یافته‌های تحقیق

جهت بررسی برازش مدل، از برازش مدل اندازه‌گیری، برازش مدل ساختاری و برازش کلی مدل استفاده می‌شود.

برازش مدل اندازه‌گیری

به منظور بررسی پایایی مدل اندازه‌گیری تحقیق، به بررسی ضرایب بارهای عاملی، ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی پرداخته می‌شود. نتایج مربوط به برازش مدل اندازه‌گیری تحقیق و رتبه هر یک از مؤلفه‌های مدل پژوهش در جدول ۸ آمده است.

جدول ۸. ضرایب بارهای عاملی مدل تحقیق

رتبه تأثیرگذاری	بار عاملی	شاخص	رتبه تأثیرگذاری	بار عاملی	عامل
۱	۰/۹۰۷	Y11			
۴	۰/۸۳۶	Y12			
۳	۰/۸۵۴	Y13			
۸	۰/۷۷۳	Y14			
۲	۰/۸۵۷	Y15	۲	۰/۸۶۳	Y1
۷	۰/۷۷۹	Y16			
۹	۰/۷۴۶	Y17			
۵	۰/۸۲۴	Y18			
۶	۰/۷۹۲	Y19			
۲	۰/۹۱۵	Y21			
۱	۰/۹۴۳	Y22			
۴	۰/۸۸۵	Y23	۵	۰/۵۰۰	Y2
۵	۰/۸۳۲	Y24			
۳	۰/۸۹۳	Y25			
۳	۰/۹۱۱	Y31			
۴	۰/۸۷۱	Y32			
۲	۰/۹۴۲	Y33	۳	۰/۷۴۰	Y3
۱	۰/۹۵۶	Y34			
۲	۰/۸۷۶	Y41			
۱	۰/۹۴۷	Y42			
۴	۰/۴۲۲	Y43	۶	۰/۲۷۲	Y4
۳	۰/۵۹۵	Y44			
۳	۰/۸۷۷	Y51			
۱	۰/۸۹۶	Y52			
۲	۰/۸۹۴	Y53			
۶	۰/۸۲۶	Y54	۴	۰/۶۸۶	Y5
۵	۰/۸۴۹	Y55			
۷	۰/۵۸۶	Y56			
۴	۰/۸۶۱	Y57			
۴	۰/۸۴۷	Y61			
۳	۰/۸۶۰	Y62			
۵	۰/۸۳۹	Y63			
۸	۰/۸۱۸	Y64			
۲	۰/۸۷۳	Y65			
۱	۰/۸۷۴	Y66	۱	۰/۸۹۱	Y6
۹	۰/۸۰۷	Y67			
۱۰	۰/۷۸۲	Y68			
۷	۰/۸۲۱	Y69			
۶	۰/۸۲۷	Y610			

مطابق با الگوریتم تحلیل داده‌ها در PLS، بعد از سنجش بارهای عاملی سؤالات، نوبت به محاسبه و گزارش ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی می‌رسد، که نتایج آن در جدول ۹ آمده است.

جدول ۹. نتایج معیار آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرهای پنهان تحقیق

ضریب پایایی ترکیبی (CR>۰/۷)	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha>۰/۷)	متغیرهای مکنون
۰/۸۴۹	۰/۸۳۹	Y1
۰/۹۵۰	۰/۹۳۶	Y2
۰/۹۵۷	۰/۹۴۰	Y3
۰/۸۱۷	۰/۸۷۶	Y4
۰/۹۴۰	۰/۹۲۵	Y5
۰/۸۸۸	۰/۸۵۲	Y6

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به اینکه مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی ۰/۷ است و مطابق با یافته‌های جدول فوق این معیارها در مورد متغیرهای مکنون مقدار مناسبی را اتخاذ نموده‌اند، می‌توان مناسب بودن وضعیت پایایی پژوهش را تأیید نمود. معیار دوم از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، روایی همگرا است که به بررسی میزان همبستگی هر سازه با سؤالات (شاخص‌ها) خود می‌پردازد.

جدول ۱۰. نتایج روایی همگرا متغیرهای پنهان مدل اول تحقیق

میانگین واریانس استخراجی (AVE>۰/۵)	متغیرهای مکنون
۰/۶۷۳	Y1
۰/۷۹۳	Y2
۰/۸۴۷	Y3
۰/۵۴۹	Y4
۰/۶۹۴	Y5
۰/۶۹۸	Y6

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به اینکه مقدار مناسب برای AVE^۱، ۰/۵ است؛ مناسب بودن روایی همگرای پژوهش تأیید می‌شود (داوری و رضازاده، ۱۳۹۴).

برازش مدل ساختاری مدل تحقیق

با توجه به شکل ۲، فرضیه‌های تحقیق چون ضرایب t بیشتر از ۱/۹۶ به دست آمده‌اند، لذا در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار بودن آنها تأیید می‌شود.

دومین معیار برای بررسی برازش مدل ساختاری در یک پژوهش ضرایب R² مربوط به متغیرهای پنهان درون‌زای (وابسته) مدل است. سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی R² در نظر گرفته می‌شود. با توجه به جدول زیر، می‌توان مناسب بودن برازش مدل ساختاری را تأیید کرد.

^۱ Average Variance Extracted

جدول ۱۱. نتایج معیار R² برای سازه درون‌زا مدل اول

متغیرهای مکنون	R ²
Y1	۰/۷۴۴
Y2	۰/۲۵۰
Y3	۰/۵۴۷
Y4	۰/۱۷۴
Y5	۰/۴۷۱
Y6	۰/۷۹۴

منبع: یافته‌های تحقیق

برازش مدل کلی تحقیق

برای بررسی برازش مدل کلی از معیار GOF^۱ استفاده می‌شود که سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است. این معیار از طریق فرمول زیر محاسبه می‌گردد:

$$GOF = \sqrt{\overline{communalities} \times R^2}$$

Communalities از میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای پنهان به دست می‌آید.

جدول ۱۲. میزان Commuality و R² متغیرهای مدل تحقیق

متغیرهای مکنون	Commuality	R ²
Y1	۰/۶۷۳	۰/۷۴۴
Y2	۰/۷۹۳	۰/۲۵۰
Y3	۰/۸۴۷	۰/۵۴۷
Y4	۰/۵۴۹	۰/۱۷۴
Y5	۰/۶۹۴	۰/۴۷۱
Y6	۰/۶۹۸	۰/۷۹۴

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۱۳. نتایج برازش مدل کلی

GOF	R ²	Commuality
۰/۵۹۴	۰/۴۹۷	۰/۷۰۹

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به مقدار به‌دست آمده برای GOF به میزان ۰/۵۹۴، برازش بسیار مناسب مدل کلی تأیید می‌شود.

جدول ۱۴. رتبه‌بندی مؤلفه‌های بهبود امنیت سرمایه‌گذاری

رتبه	نماد	شاخص
۱	Y34	ثبات قیمت مواد اولیه
۲	Y42	نظام استاندارد شفاف و صریح و مشخص برای کالاهای تولیدی
۳	Y22	تعامل دولت و فعالان اقتصادی
۴	Y33	دسترسی آسان و کم‌هزینه به عوامل تولید
۵	Y21	توانمندسازی بخش خصوصی (مردمی کردن اقتصاد، واگذاری بخش دولتی)
۶	Y31	توسعه علم و فناوری و نوآوری در کشور
۷	Y11	کارآمدی اقتصادی (نظام توزیع، قیمت‌گذاری، کیفیت نهادها، سازمان‌های اقتصادی)
۸	Y52	میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار

^۱ Goodness of Fit

رتبه	نماد	شاخص
9	Y53	وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی
10	Y25	عمل مسئولان ملی به وعده‌های اقتصادی داده شده
11	Y23	نهادهای موازی و مسئولیت‌ناپذیر اقتصادی
12	Y51	خوداتکایی و استقلال اقتصادی
13	Y41	فساد اقتصادی (قاچاق، پول‌شویی، سلامت بازارهای اقتصادی، جرائم اقتصادی)
14	Y66	میزان شیوع رشوه در ادارات استان
15	Y65	دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان استان
16	Y32	وجود نیروی انسانی مطلوب (کارآمد، بهره‌ور، علمی، خلاق، نوآور)
17	Y57	مقاومت متغیرها و بازارها در برابر تکانه‌ها و شوک‌های خارجی
18	Y62	میزان اعتماد به دادگاه‌های استان برای احقاق به‌موقع و منصفانه حق در دعاوی تجاری
19	Y15	شفافیت اقتصادی، ارائه اطلاعات، داده‌ها، گزارش‌ها و اطلاع‌رسانی
20	Y13	کارایی اقتصادی و عدم رانتی بودن اقتصاد (در بخش‌های اقتصادی و بازارهای اقتصادی)
21	Y55	اولویت کالای ایرانی برای مردم
22	Y61	ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی
23	Y63	سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی استان (پلیس) در رسیدگی به شکایات فعالان اقتصادی
24	Y12	آزادی اقتصادی (در فعالیت اقتصادی، تحرک نیروی انسانی، تعیین قیمت، اصل و سود سرمایه)
25	Y24	دخالت و یا اختلالگری دولت (تعیین قیمت، تخصیص منابع، تسهیلات تکلیفی)
26	Y610	میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری
27	Y54	داشتن وجدان کاری نیروی انسانی
28	Y18	ثبات قوانین و مقررات
29	Y69	احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی استان
30	Y64	میزان تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی استان
31	Y67	اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات استان
32	Y19	روشن (واضح) بودن قوانین و مقررات ناظر بر کسب و کار
33	Y68	عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده
34	Y16	نقدشوندگی در اقتصاد
35	Y14	رقابت‌پذیری - عدم تبعیض اقتصادی
36	Y17	باز بودن اقتصاد (موانع تجاری، تعرفه‌ها، موانع قانونی)
37	Y44	استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی
38	Y56	میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی
39	Y43	وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار

منبع: یافته‌های تحقیق

جدول ۱۴ رتبه‌بندی کلی همه مؤلفه‌های مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری استان گیلان از دیدگاه فعالان اقتصادی را بدون توجه به طبقه‌بندی مؤلفه‌های اصلی، بر اساس بار عاملی، نشان می‌دهد. مؤلفه «ثبات قیمت مواد اولیه» رتبه اول عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری استان گیلان را دارد که این نتیجه با مطالعه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی برای فصل پاییز ۱۳۹۹ همخوانی دارد. مؤلفه «نظام استاندارد شفاف و صریح و مشخص برای کالاهای تولیدی» رتبه دوم، مؤلفه «تعامل دولت و فعالان اقتصادی» رتبه سوم، مؤلفه «دسترسی آسان و کم‌هزینه به عوامل تولید» رتبه چهارم، مؤلفه «توانمندسازی بخش خصوصی (مردمی کردن اقتصاد، واگذاری بخش دولتی)» رتبه پنجم، مؤلفه «توسعه علم و فناوری و نوآوری در کشور» رتبه ششم، مؤلفه «کارآمدی اقتصادی (نظام توزیع، قیمت‌گذاری، کیفیت نهادها، سازمان‌های

اقتصادی)» رتبه هفتم و مؤلفه «میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار» در رتبه هشتم از بین ۳۹ مؤلفه مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری استان گیلان قرار دارند. سایر مؤلفه‌های مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری استان گیلان در رتبه‌های بعدی قرار دارند. بررسی رتبه‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر امنیت سرمایه گذاری نشان می‌دهد که برای رسیدن به یک شرایط با اطمینان برای سرمایه گذاری باید برآیند عملکرد همه ارکان جامعه و همه نهادهای دولتی، خصوصی، عمومی و همچنین همه بخش‌های حاکمیت و جامعه مطلوب باشد و همه این بخش‌ها مسئولانه در راستای رسالت خود عمل کنند و مکمل همدیگر در جهت نیل به هدف نظام باشند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

توسعه اقتصادی نیازمند سرمایه‌گذاری در بخش‌ها و فعالیت‌های مختلف اقتصادی است. بدون سرمایه‌گذاری در پروژه‌های مختلف نمی‌توان انتظار گسترش اشتغال، تولید و رفاه اقتصادی را داشت. بنابراین در کنار نیروی انسانی فراوان و منابع طبیعی سرشار، سرمایه نیز لازم است تا با ترکیب با دیگر عوامل تولید، چرخ اقتصاد را به راه اندازد. با توجه به اهمیت سرمایه‌گذاری و کار و تأثیر آن بر متغیرهای کلیدی اشتغال و تولید در استان‌ها، هدف اصلی این پژوهش شناخت عوامل مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در استان گیلان و ارائه راهکارهای لازم در جهت بهبود امنیت سرمایه‌گذاری بود. در این راستا نماگرها و مؤلفه‌های بهبود امنیت سرمایه‌گذاری شناسایی و اولویت‌بندی می‌شوند. در راستای دستیابی به این هدف، پس از مطالعه ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش، با استفاده از تحلیل فراترکیب ۳۹ شاخص برای بهبود امنیت سرمایه‌گذاری شناسایی و به ۶ مؤلفه اصلی تقسیم شدند که از طریق پرسشنامه در اختیار فعالان اقتصادی استان قرار گرفت و به کمک معادلات ساختاری و نرم‌افزار PLS اولویت‌بندی این عوامل و شاخص‌ها انجام شد که نتایج تحقیق در جدول ۱۵ ارائه شده است.

جدول ۱۵. خلاصه نتایج حاصل از تحلیل عاملی مؤلفه‌های بهبود امنیت سرمایه‌گذاری

عامل‌ها به ترتیب اولویت	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم	اولویت پنجم	اولویت ششم	اولویت هفتم
۱- مؤلفه‌های استانی	میزان شیوع رشوه در ادارات استان	اطلاعات و تصمیمات مسئولان استان	میزان اعتماد به دادگاه‌های استان	ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی	سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی استان (پلیس) در رسیدگی به شکایات فعالان اقتصادی	میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری	احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی استان
۲- مؤلفه‌های مطلوب از دیدگاه اقتصاد متعارف	کارآمدی اقتصادی (نظام توزیع، قیمت‌گذاری، کیفیت نهادها و ...)	شفافیت اقتصادی، ارائه اطلاعات، داده‌ها، گزارش‌ها و اطلاع‌رسانی	کارایی اقتصادی و عدم رانتی بودن اقتصاد (در بخش‌ها و بازارهای اقتصادی)	فعالیت اقتصادی، تحرک نیروی انسانی، تعیین قیمت، اصل و سود سرمایه)	ثبات قوانین و مقررات	روشن (واضح) بودن قوانین و مقررات ناظر بر کسب و کار	نقدشوندگی در اقتصاد
۳- نهادهای اقتصادی	ثبات قیمت مواد اولیه	دسترسی آسان و کم‌هزینه به عوامل تولید	توسعه علم و فناوری و نوآوری در کشور	وجود نیروی انسانی مطلوب (کارآمد، بهره‌ور، علمی، خلاق، نوآور	---	---	---

۴- رویکرد جهادی و اهتمام به منافع ملی	میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار	وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی	مقاومت متغیرها و بازارها در برابر تکنانه‌ها و شوک‌های خارجی	اولویت کالای ایرانی برای مردم	داشتن وجدان کاری نیروی انسانی	میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی
۵- نقش حاکمیت در اقتصاد	توانمندسازی بخش خصوصی (مردمی کردن اقتصاد، واگذاری بخش دولتی)	عمل مسئولان ملی به وعده‌های اقتصادی داده شده (بخش دولتی)	نهادهای موازی و مسئولیت‌ناپذیر اقتصادی	دخالت و یا اخلالگری دولت (تعیین قیمت، تخصیص منابع، تسهیلات تکلیفی)	---	---
۶- نظارت اقتصادی	نظام استاندارد شفاف و صریح و مشخص برای کالاهای تولیدی	فساد اقتصادی (قاچاق، پول‌شویی و جرائم اقتصادی)	استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی	وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار	---	---

منبع: یافته‌های تحقیق

با توجه به نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها، از نظر فعالان اقتصادی در بخش‌های مختلف اقتصادی استان گیلان، عوامل مؤثر بر «بهبود امنیت سرمایه‌گذاری» استان گیلان به ترتیب عبارتند از: ۱- مؤلفه‌های استانی، ۲- مؤلفه‌های مطلوب از دیدگاه اقتصاد متعارف، ۳- نهادهای اقتصادی، ۴- رویکرد جهادی و اهتمام به منافع ملی، ۵- نقش حاکمیت در اقتصاد و ۶- نظارت اقتصادی.

امنیت سرمایه‌گذاری متأثر از عوامل ملی و استانی است اما از بین شش مؤلفه اصلی مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری، عامل مؤلفه‌های استانی در اولویت اول قرار دارد و نشان می‌دهد که سهم سازمان‌ها و دستگاه‌های استانی در ایجاد محیط امن سرمایه‌گذاری بسیار تعیین‌کننده است. ذیل عوامل استانی ۱۰ مؤلفه قرار دارد. «میزان شیوع رشوه در ادارات استان» به عنوان شاخص ذیل مؤلفه‌های استانی از دیدگاه فعالان اقتصادی پاسخ‌دهنده پرسش‌نامه دارای اولویت اول است. لذا اهتمام مسئولان استانی به اصلاح فرآیندها و سازوکارهای اداری در جهت کاهش عوامل انسانی و شفاف کردن ضابطه‌ها و مقررات باید بیشتر شود. رتبه بالای مؤلفه «نظام استاندارد شفاف و صریح و مشخص برای کالاهای تولیدی» در امنیت سرمایه‌گذاری از دیدگاه فعالان اقتصادی بر نقش مهم این مؤلفه تأکید دارد که با بهره‌گیری از دستاوردهای علمی دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها و سایر مراکز علمی تحقق می‌یابد. رتبه بالای مؤلفه «تعامل دولت و فعالان اقتصادی» از بین ۳۹ مؤلفه مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری نیز نشان می‌دهد که برای موفقیت فعالیت‌های اقتصادی، پیگیری دستگاه‌های مختلف برای به نتیجه رسیدن نیاز فعالان اقتصادی باید تداوم داشته باشد و هر دستگاهی صرفاً به مأموریت بخشی و جزئی خود توجه نکند بلکه حل مسائل فعالان اقتصادی برای او مهم باشد. مؤلفه «کارآمدی اقتصادی (نظام توزیع، قیمت‌گذاری، کیفیت نهادها، سازمان‌های اقتصادی)» در رتبه ششم از بین ۳۹ مؤلفه مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری قرار دارد و لازمه آن حرکت به سمت استفاده از ظرفیت اقتصاد هوشمند و دیجیتال در جهت حذف واسطه‌های زائد در نظام اقتصادی است که می‌تواند راهگشا باشد. همچنین سه مؤلفه «میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار»، «وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی» و «عمل مسئولان ملی به وعده‌های اقتصادی داده شده» در رتبه‌های هشتم تا دهم از بین ۳۹ مؤلفه مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری قرار دارند. این مؤلفه‌ها از عناصر مهم سرمایه اجتماعی هستند که هر چه سطح

سرمایه اجتماعی و حاکمیت قانون بالاتر باشد، سطح امنیت سرمایه‌گذاری بالاتر خواهد بود. لذا احترام به قوانین و عمل به تعهدات از سوی همه ارکان جامعه باید در اولویت قرار گیرد. همچنین مؤلفه «میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی» از بین ۳۹ مؤلفه مؤثر بر بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در رتبه ۳۸ قرار گرفت. یعنی جزء ۱۰ عامل مؤثر نبوده که این نتیجه نشان‌دهنده آن است که از نظر فعالان اقتصادی مسائل مربوط به بهبود امنیت سرمایه‌گذاری عمدتاً منشأ داخلی دارند و می‌توان با نگاه عالمانه این مسائل را حل کرد.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از معاونت محترم پژوهش و فناوری دانشگاه گیلان به خاطر حمایت معنوی در اجرای پژوهش حاضر سپاسگزاری می‌شود. همچنین از اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان گیلان جهت همکاری در این تحقیق تشکر و قدردانی می‌شود.

منابع

- الوندی‌زاده، اسداله؛ نوژاد، مسعود و جهانگیری، مهشید (۱۳۹۸). رتبه‌بندی اولویت‌های سرمایه‌گذاری در بخش‌های اقتصادی استان سیستان و بلوچستان. *برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۹(۳۵)، ۸۴-۷۳.
- آهنگری، عبدالمجید و سعادت مهر، مسعود (۱۳۸۷). رابطه ریسک و سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران. *اقتصاد کلان*، ۸۱(۳۰)، ۳۲-۱۳.
- بزاززاده، مهدی؛ داداش‌پور، هاشم و مطوف، شریف (۱۳۹۳). بررسی و تحلیل عوامل کلیدی مؤثر بر توسعه منطقه‌ای با رویکرد آینده‌نگاری منطقه‌ای، مطالعه موردی: استان آذربایجان غربی، ایران. *برنامه‌ریزی فضایی*، ۴(۲)، ۷۹-۱۰۴.
- تهرانی، ایمان؛ سیاح، سید امیر (۱۴۰۰). گزارش پایش امنیت سرمایه‌گذاری در بهار ۱۴۰۰ به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۸۰۴۷.
- جعفری صمیمی، احمد و اختیاری، شهرام (۱۳۸۷). تأثیر امنیت اقتصادی بر فرآیند رشد اقتصادی در کشورهای عضو کنفرانس اسلامی با تأکید بر ایران. *اقتصاد مالی*، ۲(۳)، ۹۱-۷۰.
- حسین‌زاده بحرینی، محمدحسین (۱۳۸۳). عوامل مؤثر بر امنیت سرمایه‌گذاری در ایران. *جستارهای اقتصادی*، ۱(۲)، ۱۵۶-۱۰۹.
- داوری، علی و رضازاده، آرش (۱۳۹۴). مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS. انتشارات جهاد دانشگاهی.
- دوستو، هرناندو (۱۳۸۶). راز سرمایه: چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در جاهای دیگر شکست می‌خورد؟ ترجمه فریدون تفضلی، تهران، نشر نی.
- رنجبر، هادی؛ حق‌دوست، علی‌اکبر و صلصالی، مهوش؛ خوشدل، علیرضا؛ سلیمانی، محمدعلی؛ بهرامی، نسیم (۱۳۹۱). نمونه‌گیری در پژوهش‌های کیفی: راهنمایی برای شروع. *مجله دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران*، ۱۰(۳)، ۲۵۰-۲۳۸.
- رهر، فرهاد و مظفری‌خامنه، فرشید (۱۳۸۶). زمینه‌های افزایش امنیت سرمایه‌گذاری و تأثیر آن بر رشد اقتصادی. *مطالعات دفاعی راهبردی*، ۳۰، ۱۰۵-۷۸.
- ریاضی، وحید (۱۳۹۹). الگوی بومی تأمین امنیت سرمایه‌گذاری با تأکید بر بُعد اقتصادی. *مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی*، ۱۰(۳۹)، ۸۶-۵۹.
- سعادت مهر، مسعود (۱۳۹۰). بررسی تأثیر امنیت بر سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران. *پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی*، ۱(۲)، ۱۸۷-۱۶۳.
- عابدینی، عیسی؛ حسینی، سید جمال و عزیززاده اقدم، محمدباقر (۱۳۹۱). نقش و جایگاه امنیت انتظامی در تأمین امنیت سرمایه‌گذاری. *دانش انتظامی آذربایجان شرقی*، ۲(۴)، ۸۷-۶۳.
- فتحی، علیرضا (۱۳۹۲). جایگاه بهبود فضای کسب و کار در جذب سرمایه‌گذاری خارجی. *مجله اقتصادی (دوماهنامه بررسی مسائل و سیاست‌های اقتصادی)*، ۱۳(۳ و ۴)، ۲۰-۵.
- کاظمی، اعظم؛ بیگ، مجید؛ هادیان، الهام و حکیمی، فاطمه (۱۳۹۲). شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی با استفاده از تکنیک TOPSIS. *سیاست‌های مالی و اقتصادی*، ۱(۴)، ۷۲-۴۵.

- محمودی، سمیرا و امامی، سیده فاطمه (۱۴۰۰). سرمایه اجتماعی و احساس امنیت سرمایه‌گذاران در مناطق روستایی (نمونه: برنجکوبی‌های شهرستان صومعه‌سرا). *جغرافیا و برنامه ریزی*، ۲۵(۷۶)، ۲۷۸-۲۶۱.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۸). سالنامه اطلاعات آماری استان گیلان.
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۷). *سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران، چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها*. شماره مسلسل ۱۵۸۵۲.
- ممی پور، سیاب؛ بشارتی، زهرا و بهبودی، داود (۱۳۹۳). بررسی و اولویت‌بندی عوامل جذب سرمایه‌گذاری در منطقه آزاد انزلی. *اقتصاد و توسعه منطقه‌ای*، ۲۱(۷)، ۱۶۳-۱۳۳.
- منصور لکوریج، کیانوش؛ بختیاری کوهسرخ، صادق و قبادی، سارا (۱۴۰۰). تأثیر متغیرهای نهادی و فرهنگی در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و رشد اقتصادی (مورد مطالعه: منتخبی از کشورهای در حال توسعه). *مجله توسعه و سرمایه*، ۷(۲)، ۹۰-۷۳.
- میر، میلاد (۱۴۰۰). راهکارهای توسعه امنیت سرمایه‌گذاری در استان تهران. *امنیت اقتصادی*، ۹(۱ و ۲)، ۲۲-۱۳.

References

- Abedini, E., Hosseini, J., & Bagher Alizadeh Aghdam, M. (2012). The role of police security In providing investment security. *East police Azarbaijan science*, 2(4), 63-87 [In Persian].
- Ahangari, A., & Saadatmehr, M. (2008). The relationship between risk and private investment in Iran. *Macroeconomics Research Letter*, 81(30), 13-32 [In Persian].
- Alvandizadeh, A., Nonezad, M., & Jahangiri, M. (2019). The ranking of investment priority in economic sector of Sistan & Baluchestan province. *Regional planning*, 9(35), 73-84 [In Persian].
- Andrel, J.A., Keith, S.W., & Leiby, B.E. (2009). Meta-analysis: A brief introduction. *Clinical and Translational Science*, 2(5), 374-378.
- Asiedu, E. (2002). On the determinants of foreign direct investment to developing countries: Is Africa different? *World Development*, 30, 107-119.
- BazazZadeh, M., Dadashpoor, H., & Motavaf, S. (2014). Analysis the key factors impacting on regional development using regional foresight approach, the case study of West Azerbaijan Province, Iran. *Spatial Planning*, 4(2), 79-104 [In Persian].
- Beck, j. (2002). Mothering multiples: A meta-synthesis of the qualitative research. *MCN. The American Journal of Maternal/child Nursing*, 28(2), 93-99.
- Benhabib, J., & Spiegel, M.M. (2000). The role of financial development in growth and investment. *Journal of Economic Growth*, 5, 341-360.
- Davari, A., & Rezazadeh, A. (2013). Structural equation modeling with PLS software. Jahad University press, Tehran, Second edition [In Persian].
- Desoto, H. (2007). The secret of capital, why does capital succeed in the west and fail elsewhere? Translated by Fereydoun Tafazoli, Tehran, Ney publishing [In Persian].
- Erwin, E.J., Brotherson, M.J., & Summers, J.A. (2011). Understanding qualitative metasynthesis. *Journal of Early Intervention*, 33(3), 186-200.
- Fathi, A. (2012). The role of improving the business environment in attracting foreign investment. *Economic magazine (Bimonthly Review of Economic Issues and Policies)*, 13(3&4), 5-20 [In Persian].
- Fornell, C., & Larcker, D.F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Hosseinzadeh Bahreini, M. (2004). The factors of investment security in Iran. *Journal of Iran's Economic Essays*, 1(2), 70-116 [In Persian].
- Islam, A. (2004). Economic growth and corruption evidence from panel data in: Bangladesh. *Journal of Political Economy*, 21(2), 185-198.
- Jafari Samimi, A., & Ekhtiari, Sh. (2008). The effect of economic security on the process of economic growth in the member countries of the Islamic conference with emphasis on Iran. *Financial Economy*, 2(3), 70-91 [In Persian].

- Kazemi, A., Beik, M., Hadian, E., & Hakimi, F. (2014). Investigating and ranking the factors affecting the foreign investment opportunities by TOPSIS. *Fiscal and economic policies*, 1(4), 45-72 [In Persian].
- Lawshe, C.H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575.
- Mahmoudi, S., Emami, S. (2021). Social capital and a sense of investor security in rural areas (Case: Rice factories, Some'sara county). *Geography and Planning*, 25(76), 261-278 [In Persian].
- Mamipour, S., Besharati, Z., Behbudi, D. (2014). Investigation and Ranking of effective factor of Investment in Anzali Free Zone. *Journal Of Economics and Regional Development*, 21(7), 133-163 [In Persian].
- Mansoor Lakoraj, K., Bakhtiari, S., & Ghobadi, S. (2022). The impact of institutional and cultural variables on attracting foreign direct investment and economic development (A selection of developing countries). *Journal of Development and Capital*, 7(2), 73-90 [In Persian].
- Mir, M. (2021). Solutions for the development of investment security in Tehran province. *Economic security*, 9(1,2), 13-22 [In Persian].
- Parliament Research Center. (2017). *Measuring investment security in Iran, conceptual framework, method, index and indicators*. Serial Number 15852 [In Persian].
- Rahbar, F., & Mozaffari-Khameneh, F. (2007). Areas of increasing investment security and its effect on economic growth. *Quarterly Journal of Strategic Defense Studies*, 30, 105-78 [In Persian].
- Ranjbar, H., Haghdoost, A., Salsali, M., Khoshdel, A., Soleimani, M., & Bahrami, N. (2012). Sampling in qualitative research: A guide for beginning. *Annals of Military and Health Sciences Research*, 10(3), 238-250 [In Persian].
- Riazi, V. (2020). Native pattern of securing investments with emphasis on economic dimension. *Strategic Management Studies of National Defence Studies*, 10(39), 86-59 [In Persian].
- Saadatmehr, M. (2011). The study of the effect of investment security on private investment in Iran. *Economic Growth and Development Research*, 1(2), 187-163 [In Persian].
- Sandelowski, M., & Barroso, J. (2007). *Handbook for Synthesizing Qualitative Research*. Springer Publishing Company.
- Statistical Center of Iran. (2018). Yearbook of statistical information of Guilan province [In Persian].
- Tehrani, I., & Sayah, S.A. (2022). Investment security monitoring report in the spring of 1400 by provinces and work areas. *Parliament Research Center (Economic Studies Office)*, Serial Number 18047 [In Persian].